139719 - Abdest alırken kep ve şapka veya kufiyenin üzerini mesh etmenin hükmü

Soru

Kep, şapka veya kufiye gibi başımın üzerine giydiğim şeyin üzerini abdest suyu ile mesh edebilir miyim?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Birincisi:

Abdest sırasında imâmenin üzerini mesh etmenin câiz olduğuna dâir Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih hadisler gelmiştir. Bu hadisler, iki şekilde gelmiştir:

Birincisi: Başın ön kısmının (perçemin) ve imâmenin üzerini mesh etmektir.

Nitekim Muğîre b. Şu'be'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

[أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ فَمَسَحَ بِنَاصِيَتِهِ وَعَلَى الْعِمَامَةِ وَعَلَى الْخُفَّيْنِ. رواه البخاري ومسلم]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- abdest alırken perçemini, imâmesinin ve çarıklarının üzerini mesh etti." (Buhârî; hadis no:182. Müslim; hadis no:274. Lafız, Müslim'e âittir.)

İkincisi: Sadece imâmenin üzerini mesh etmektir.

Nitekim Amr b. Umeyye'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

[رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ عَلَى عِمَامَتِهِ وَخُفَّيْهِ. رواه البخاري]

"Ben, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i, imâmesinin ve çarıklarının (mestlerinin) üzerini mesh ederken gördüm." (Buhârî; hadis no: 205)

İmam Ahmed -Allah ona rahmet etsin- bu hadislerle amel etmiştir (O'nun görüşü, bu hadisler doğrultusundadır). (Bkz: "Keşfu'l-Kinâ'"; c: 1, s: 120)

Âlimlerin çoğunluğu abdest sırasında sadece imâmenin üzerini mesh etmenin yeterli olmayacağı ve böyle yapanın abdestinin geçersiz olacağı hükmüne varmışlardır.Bu meselenin açıklaması ve İmam Ahmed'in mezhebinin bu konudaki tercihi, (129557) nolu sorunun cevabında daha önce geçmişti.

İkincisi:

İmâme, takiyye ve buna benzer şeylerin üzerini mesh etme konusundaki mezheplerin görüşlerine gelince:

Şâfiîlere göre: Öncelikle başın bir kısmının mesh edilmesi gerekir.Ardından (başın geri kalan kısmını) imâmenin üzerinden mesh etmeyi tamamlaması ise, müstehap olur.

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Arkadaşlarımız (Şâfiî âlimleri) şöyle demişlerdir:Bir kimsenin başının üzerinde imâme varsa ve mazereti olsun veya olmasın, onu çıkarmak istemiyorsa, perçeminin tamamını mesh eder. (Başın geri kalan kısmını) imâmenin üzerinden mesh etmeyi tamamlaması ise, müstehap olur.İmâmeyi ister abdestli olarak giysin, isterse abdestsiz olarak giysin fark etmez.Eğer başının üzerinde takke, başlık veya külah gibi bir şey varsa ve onu çıkarmak istemiyorsa, başının üstündeki bu şey imâme gibidir, sadece perçemini mesh eder, takke veya külahın üzerinden mesh etmeyi tamamlaması ise, müstehap olur.

Kadının başındaki şeyin hükmü de böyledir. Bir kimse, abdest sırasında sadece imâmenin üzerini mesh eder de başından hiçbir bir yeri mesh etmezse, bize göre ihtilafsız, abdesti geçerli değildir." (Nevevî; "el-Mecmû'"; c: 1, s: 440)

Buna göre Şâfiîler; -başın bir kısmını mesh etmek kaydıyla- imâme, takke ve külahın üzerini mesh etmeyi câiz görmüşlerdir.Bu ise, Şâfiîlerde abdestte başın sadece bir kısmını mesh etmek farzdır, tamamını mesh etmek farz değildir, görüşünden kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki Şâfiîler,imâme veya takke ve külahın üzerinden mesh etmeyi tamamlamayı müstehap olarak zikretmişlerdir.Bir kimse, imâme veya takke ve külahın üzerinden mesh etmeyi tamamlamazsa, abdesti geçerlidir.

Abdestte başın tamamının mesh edilmesi gerektiğine dâir en tercihli görüş, (70530) nolu sorunun cevabında daha önce geçmişti. Bu görüş, İmam Mâlik ve İmam Ahmed'in -Allah ikisine de rahmet etsin- görüşleridir.

Mâlikîlere göre: Zaruret hâli dışında imâmenin üzerini mesh etmek câiz değildir.Bu zaruret ise, bir kimsenin, imâmeyi çıkarmakla zarar görmekten endişe etmesidir.

Bir kimsenin başının bir kısmı açık ise, açık kısmını mesh etmesi, sonra da imâmenin üzerinden mesh etmeyi tamamlaması gerekir." (Hâşiyetu'l-Adevî; c: 1, s: 195)

Mâlikîlerin kitaplarından olan "eş-Şerhu'l-Kebîr"de şöyle gelmiştir:

"Bir kimse, eğer başının bir kısmını mesh etme imkânı bulursa, bunu yapması, geri kalan kısmını ise imâmenin üzerinden mesh etmesi gerekir." ("eş-Şerhu'l-Kebîr";c:1, s:163)

Hanefîlere göre: Bu konuda hadisler gelmesine rağmen Hanefîler, imâmenin üzerini mesh etmenin câiz olmadığı görüşündedirler." ((Bkz: İbn-i Âbidîn Hâşiyesi; c: 1, s: 181)

Hanbelîlere göre: İmâmenin üzerini mesh etmeyi câiz gören Hanbelîler, her abdest alırken imâmeyi çıkarmak zor olduğundan dolayı câiz olarak görmüşlerdir. Hanbelîler, bu hükme göre, takke ve külahın üzerini mesh etmeyi câiz görmemektedirler.Çünkü takke ve külahı çıkarmakta bir zorluk yoktur.

Hanbelî âlimi el-Behûtî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Kadının, başörtüsünün üzerine koyduğu "Vikâye"nin üzerini mesh etmesi câiz değildir.Çünkü

Vikâye,erkeğin takkesi gibidir.Onu çıkarmakta hiçbir zorluk yoktur.Külahların üzerini mesh etmek de câiz değildir. Bunun sebebi; külahı çıkarmak sahibine zorluk vermez. Bu sebeple külahın üzerine mesh etmek câiz değildir." (Keşfu'l-Kinâ'; c: 1, s: 113)

İbn-i Kudâme -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Külah ve takkenin üzerini mesh etmek, câiz değildir.İmam Ahmed böyle belirtmiştir." (el-Muğnî; c: 1, s: 384)

Böylelikle takke ve ona benzer külah ve kep gibi şeylerin üzerini mesh etmek, doğru değildir.Aynı şekilde (güneşten korunmak için başa örtülen) Şimağ, Ğutra ve Kufiye'nin üzerini mesh etmek de doğru değildir. Üçü de aynı hükümdedir. Ancak İmam Şâfiî'nin mezhebine göre, başın bir kısmını mesh ederse, bu zikredilen şeylerin üzerini mesh etmek câizdir.Bu ise -daha önce de geçtiği üzere-, Şâfiîlere göre abdestte başın tamamını mesh etmek farz değildir, sadece bir kısmını mesh etmek farzdır, görüşünden kaynaklanmaktadır.

Günümüzde âlimlerimiz, takke, külah ve Şimağ'ın üzerini mesh etmenin câiz olmadığı yönünde fetvâ vermişlerdir.

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Erkeğin imâmesinin üzerini mesh etmek câizdir. İmâme ise, başın tamamını örten ve yuvarlak dâire şeklindeki bilinen şeydir.

İmâmenin üzerini mesh etmenin câiz olduğuna dâir delil ise Muğîre b. Şu'be'nin hadisidir. Muğîre b. Şu'be -Allah ondan râzı olsun- o şöyle demiştir:

[أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ فَمَسَحَ بِنَاصِيَتِهِ وَعَلَى الْعِمَامَةِ وَعَلَى الْخُفَّيْنِ.] رواه البخاري ومسلم

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- abdest alırken perçemini, imâmesinin ve çarıklarının üzerini mesh etti." (Buhârî ve Müslim)

İmâme, hadiste "Himâr" olarak da ifâde edilir.

Tıpkı Sahih-i Müslim'de geçen Bilal'in -Allah ondan râzı olsun- hadisinde olduğu gibi.

Hadis şöyledir:

[أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَالْخِمَارِ.قَالَ: يَعْنِي الْعِمَامَةِ.] رواه مسلم

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- çarıkların (mestlerin) ve himârın (yani imâmenin) üzerini mesh etti." (Müslim; hadis no: 275)

Hadiste geçen "Himâr" kelimesini, "İmâme" olarak tefsir etmiştir. Eğer hadisteki bu açıklama olmasaydı, kadının başörtüsünde câiz olduğu gibi, (güneşten korunmak için başa örtülen) "Ğutra", -başın tamamını örtüyorsa-, onun üzerini mesh etmenin câiz olduğunu söylerdik." (eş-Şerhu'l-Mumti'; c: 1, s: 236)

Değerli âlim Abdullah b. Cibrîn -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Takke, Arapçadaki "Kalensuva" denilen şey olup güneşten ve sıcaktan korunmak için başa giyilen ve başın en üst kısmını örtecek şekilde yapılan, genellikle iki kulağı örtmeyen bir şeydir.Takke, abdestte üzeri mesh edilen imâmeye kıyas edilemez. Çünkü takkeyi çıkarmakta bir zorluk yoktur."

Değerli âlim Salih el-Fevzân da bu konuda şöyle demiştir:

"Takke, imâme gibi değildir.Takke, külah ve kep:Başı örten her şey, imâme hükmünü almaz. İmâme özeldir. Çünkü sünnette üzeri mesh edilmesi câiz olan sadece imâmedir. Takke, külah ve tarbuş gibi başı örten diğer şeylere ve başa giydirilen giysilere gelince, bütün bunların üzeri mesh edilmez."

Allah Teâlâ en iyi bilendir.